

WITTMER-BESZE ERIKA

Gyórik Edit

Van olyan, akivel csak nekünk van kapcsolatunk

KOMA Bázis a fiatalok jövőjéért

Nézőként jössz, KOMA-ként távozol! – fogad az első felirat az ajtó melletti falon. Budapest 15. kerületében vagyunk, nem messze a tízemeletesek által keretezett szürke lakóteleptől, de családi házas övezetben. A környéken kevés embert látni hétköznap kora délután. Az épületen nincs különösebb jelzés, mégis egyértelmű hol vagyok, már csak azért is, mert amint a kapuhoz érek, megszólítanak: „Szia! Gyere be!” Ilyen egyszerűen, nem tesznek fel kérdéseket, ki vagyok, miért jöttem, meddig maradok.

Alapvetően egy többfunkciós ifjúsági közösségi tér – így kezdi bemutatni a helyszínt Gyórik Edit, a KOMA Bázis vezetője. Egyrészt alacsony küszöbű szolgáltatás, bárki bejöhét nyitvatartási időben, ingyenesen és konkrét cél nélkül. Játshat, ping-pongozhat, társasozhat, olvashat, van egy kis büfénk és kerthelyiségünk. Másrészt találkozhat barátokkal, részt vehet a foglalkozásokon, ha akar. De semmi nem kötelező! Ha ő kezdeményez valamit, azt megbeszéljük, és lehet csinálni.

Az épület egyben a KOMA Labor nevű szociális intézmény, ami 10-18 éves, iskolában nehezen boldoguló, magányos, kirekesztett, hátrányos helyzetű gyerekeknek szól. Ennek keretein belül nekünk legfontosabb a közösségfejlesztés, és az egyén maximális támogatása.

A program tartalmaz tanulástámogatást, kompetenciafejlesztést, önismereti részt, az érzelmi intelligencia fejlesztését. Mentorálunk mindenkit, ez egyéni életvezetési támogatást jelent. Célunk egy erős közösség, amiben a gyerekek segítenek egymásnak is. Kulturális, szabadidős eseményeket szervezünk a laborosokkal, vagy összefogva a kerületben lévő más civil szervezetekkel, akik hasonló célcsoporttal dolgoznak. Előfordul, hogy a lakosság kezdeményez, akár egy születésnap bulit, vagy kiállítást rendezni és ennek vagyunk helyszínei.

A történetünk egy közösségi színházzal kezdődött, de ettől az évtől már nem működik. Vannak előadások, viszont azokat már nem mi szervezzük, hanem társultunk egy csapattal.

Wittmer-Besze Erika (WBE): **Hogyan tudtok együttműködni a különböző intézményekkel?**

Gyórik Edit (GyE): 2008 óta van itt a KOMA a kerületben, van az önkormányzattal egy közművelődési megalapodásunk, amiben egyfelől mi kapjuk a helyet, másfelől pedig vállaltunk szolgáltatásokat, támogatjuk a kultúrát, szabadidőt. Azt már mi írtuk bele, hogy a hátrányos helyzetű fiatalokat is. Ebben a kerületben különösen jó a szociális intézményrendszer, velük és az iskolákkal is együtt dolgozunk. A SZÉRA családok átmeneti otthonait fenntartó alapítvánnyal, a kerületben lévő Rákospalotai Javítóintézet és Speciális Gyermekotthonnal szintén együttműködünk. Az elején nagyon sokat tettünk ezért. Például elmentünk minden kerületi általános és középiskolába. Mindig az a kulcs, hogy találunk egy olyan embert, aki megérti, hogy mi mit csinálunk. Vállaltunk osztályfőnöki órákat, tartottunk szülői értekezletet. A nyitottabb osztályfőnökök elhozták ide a srácokat, mi tartottunk nekik egy másfél órás játékot, hogy megismerjék a helyet. Mindenféle kerületi rendezvényre elmentünk, évekig.

Egy ponton, amikor elkezdnek egy iskolából ide gyerekek járni, megmaradnak, megszeretik, és hozzák egymást. És ugyanez van a szociális intézményekkel is, szépen lassan alakult a kapcsolat, és amikor megértették, hogy mit csinálunk, akkor ők elkezdtek küldeni a gyerekeket. Az iskolai szociális munkások teamben dolgoznak a kerületben, mindenkire tartozik három-négy iskola, velük meg kialakult egy nagyon jó közös gondolkodás, követjük együtt az eseteket.

Minden évben egyszer leülünk, és akkor átbeszéljük, hogy mire van szükség ebben az évben.

Ugyanezt csináljuk a nevelőotthonnal, ott az intézeten belül a lányok bizonyos fokozatokban vannak, van, aki egyáltalán nem járhat még ki. Akik elkezdhetnek kijárni, konkrét foglalkozásra jönnek. Nekik ez nagyon fontos, amikor valahova ki lehet menni.

Nagyjából fél évente elhoznak egy csomó lányt, jönnek a munkatársak is, szervezünk a mi gyerekeinkkel közösen egy délutánt, ahol megismerkednek.

Szóval sokat dolgoztunk ezen, most már egyrészt megértették, hogy itt mi történik, mert ezt nem mindig olyan egyszerű megértetni, másrészt van visszaigazolás, például a szociális intézményekben azt mondják, hogy ide mindig azokat a gyerekeket küldik, akiket már sehol máshol nem akarnak, mert elképesztő, hogy van olyan, akivel csak nekünk van kapcsolatunk.

Az ismeretlen kezdeményezésből mára egy olyan fogalom lett a „komának lenni”, hogy jelenleg kapacitásunk határán mozgunk.

WBE: Mi kell ahhoz, hogy a KOMA működjön?

GyE: Most már jó pár éve együtt dolgozó állandó csapat van, és az nagyon jó. Ebben van pedagógus, két gyógy-pedagógus, és vagyok én, aki eredetileg népművelés szakot végeztem.

WBE: Van olyan, amit használasz, és onnan ered?

GyE: Minden onnan ered. Szuper gárdától tanultam: Csepeli Gyuri, Heleszta Sándor, Réz András, Szekfű András... Az évfolyam is nagyon jó volt, rengeteget tanultam, nagyon modern műfajokról, a nyitott házról. Pedig akkor még azt se tudtuk, hogy mi az. Nekem az a gyökerem abszolút, mindent onnan hozok, és egyébként annál is inkább ez így van, mert mi még egy nagy évfolyamon voltunk. Meg az nagyon megmaradt bennünk, hogy mindig tanulni. Utána már csak így „rápakoltattam”: mentálhigiénés szakember, közoktatási intézményvezető, narkológiai asszisztens, önismereti terapeuta, üzleti coach továbbképzéseket.

Na de visszatérve: ahhoz, hogy a KOMA valódi bázis legyen az ide betérőknek, kell egy csapat! Nem elsősorban a végzettség számít, jönnek egyetemi hallgatók gyakorlatra pedagógiáról, gyógypedről, szocpedről, szocmunkáról, szociálpolitikáról. Ezek mind relevánsak, csak kell hozzá plusz. Egyrészt az a döntés, hogy te akarsz-e ilyen gyerekekkel dolgozni, ami azt jelenti, van-e benned irányukban nyitottság, elfogadás, nem ítélezés, hanem érdeklődés. Sok minden más is kell még, de a profeszionális segítő attitűd a legfontosabb. Meg az, hogy ne egyféle dolgot akarj csinálni, hanem képes legyél egyéniben is, csoportban is dolgozni, programokat szervezni. És nagyfokú rugalmasság kell, a gyakornokok mindig mondják, hogy sosem történt minden úgy, ahogy elterveztük. És azt mondják, az a legnehezebb, hogy egy pillanat alatt kell dönteni.

Van még egy ilyen képesség, ami nagyon fontos, ez a team munkára való képesség. Aki nem tud csapatban dolgozni, az nem tud ebben megmaradni. Értenünk kell egymást, kell tudni egymásra támaszkodni. Ezek jóval fontosabbak az alapvégzettségednél.

WBE: Mi történik egy gyerekekkel, mikor először jön ide?

GyE: Az első beszélgetés két dologról szól: ő elmondja, kicsoda, miért jött ide, mit szeretne. Mi elmondjuk, hogy mik a lehetőségei. Körbeviszük, mondjuk, hogy nyugodtan maradjon itt. Ha van éppen foglalkozás, akkor arra be is jöhet. Ha könnyebben nyíló, kommunikatívabb, ismerkedhet a többiekkel. Annak fényében, hogy ő mit szeretne csinálni, készítünk egy első heti tervet, hogy milyen napokon jár, hány órát, miket vesz részt. Egy hónap után újra átnézzük. Itt közösségben van, szociális kompetenciái ezáltal fejlődnek. Nem erőltetjük a tanulást, az itt töltött időt arra használja, ami neki jó, ebben támogatjuk. Nyilván mindent megkóstoltatunk vele, de aztán a végén ő dönt. Arra nagyon figyelünk, hogy itt senki ne legyen magányos, de ez nem is történik meg. Mi segítő attitűddel fordulunk feléjük, ez hat a csoportra, illetve a folyamatokat nagyon erősen befolyásoljuk, hogy itt senki ne legyen kirekesztett.

WBE: Az ő vágyaik, céljai mennyire alakították azt, hogy mit lehet csinálni?

GyE: Olyan értelemben nagyon alakítják, hogy van egy heti rendünk, aztán átstrukturálja az élet. Mindig alkalmazkodunk ahhoz, hogy milyen csapat jár ide, mit szeretne csinálni, vagy mi mit látunk, hogy miben kéne fejlődniük. Nincs meghatározva, hogy ennek így kell menni fél évig. Persze, ha elindítunk egy csoportfoglalkozást, ott nagyon türelmesnek kell lenni, mert van, hogy több hónap kell, hogy tényleg működjön. Nagyon sok helyen tartanak napindító beszélgetést, ezt mi jó ideje nem csináltuk, mert nem egyszerre érkeznek. De elkezdtek ide járni ilyen kínai gyerekek, ők az iskoláikban ahhoz szoktak, hogy nem keverednek, szünetben se. Alig beszélnek magyarul, csak a saját körükben vannak, pedig van, aki itt született már. Nincs semmi baj, nem ellenségesek, hogyha van foglalkozás, jönnek, csak, ami itt alakul spontán, hogy mindenki mindenkivel, elkezd hülyéskedni, játszani, ez velük nem történik meg. És akkor gondoltuk, hogy ebben segíteni kell nekik. Megvárjuk azt a pillanatot, mikor a legtöbben vannak itt egyszerre, leülünk, és megy egy kör csak arról, hogy hogy vagy ma, és mit csinálsz ma itt? Ez nagyon unalmas kérdés egy bizonyos létszám fölött. De érdekes, hogy abszolút végighallgatják egymást. A kínai gyerekek egymásnak nagyon segítenek, aki kevésbé beszél, annak rögtön lefordítja a másik, és ilyenkor ezt nem engedjük. Meg kell szólalni magyarul. Ez az egyik, amit kitaláltunk, a másik meg az, hogy egy héten egyszer magyar-kínai párokat alakítunk a játékokban. Ezt most csináljuk pár hónapig, és akkor meglátjuk.

WBE: Mi a helyzet az „öregdiákjaitokkal”? Mennyire tudjátok követni, lehet-e követni az útjukat?

GyE: Nagyjából mindenkiről tudunk, és ennek nem is kell tudatosan utánamenni, mert ők jeleznek. Van, amikor bejönnek, van, amikor kifejezetten hívjuk őket. Ennyi, nem is kell több, mert jó esetben az az öreg, aki már el tud boldogulni egyedül. A KOMÁ-nak az célja, azért jársz ide, hogy egyszer önállóan életképes legyél. És hogy ehhez mi kell, az egyénenként változik, az iskolát be kell fejezni, meg kell erősödni, a személyiségnek ki kell alakulni. Jó esetben akkor megy el, amikor ez már megvan.

WBE: Nem merült fel soha, hogy az életkori csoportot bővítsék 18 évnél idősebbekre?

GyE: Hát a laborban nem lehet, mert ott maga az intézmény, ami a normatívát kapja, annak a korhatára 18 év, vagy akkor lehetsz több, hogyha utógondozásban vagy. De az alacsonyküszöbű közösségi térnek nincs korhatára, oda bárki jöhet. És járnak is nagyobbak. Voltak évek, amikor csak 16-18 évesek jártak, aztán a nagyobb elhozta a tesóját, ő meg a barátait. Borzasztó érdekes csoportdinamikát hoz. Ezek a nagyok akármilyenek, nagyon-nagyon szeretik a kicsiket, és azonnal kialakul, hogy a kicsire vigyázunk, törődünk vele. Elkezdnek figyelmesebbek lenni, a kicsit mindig jobban bevonják, türelmesek, tanítgatják.

WBE: Szoktátok átadni azt, amit itt csináltok? Le lehet-e egyáltalán írni?

GyE: Valamennyire le lehet, és valamennyire le is van. De sokszor olyan üresnek hangzik. Az, hogy érzékenyek kell lenni, semmit nem jelent leírva. Mindenki módszertani anyagként kezeli, azt mondják, hogy „ja, persze”! Jó, hogy nagyon sok egyetemen van megállapodásunk, és küldenek ide hallgatókat. Elolvassa az anyagokat, van rá élő példa, megérti, tehát így oké. Másképp nem nagyon látom értelmét. De ettől függetlenül minden le van írva, szívesen tartunk erről tréninget, de nehéz pusztán elméletben megfogalmazni azt, ami a KOMA Bázison történik.

WBE: Van olyan helyzet, gyerek vagy sors, ami az elmúlt évekből valamiért nagyon erősen megmaradt?

GyE: Elég sok van. Nagyon érdekes dolog, volt, akinek nagyon megérintett a sorsa, mert nagyon nehéz volt családirag is, gyermekvédelmileg is, élethelyzetileg is. A bejárása egyáltalán nem volt állandó, nem lehetett folyamatos munkát felépíteni. Eltelt két év, és bekerült a börtönbe, ahonnan minket hívott fel. Szerintem ennél több nem kell. És akkor ott tudtunk vele kapcsolatot tartani, ez neki segítség volt. Amikor bekerült egy nagyon éles helyzetbe,

pusztán az, hogy egy ideig járt hozzánk, valahogy annyira megmaradt, ehhez vissza tudott nyúlni. Neki akkor, ha más nem is maradt a világban, de ez a hely valahogy az eszébe jutott...

És van egy másik történet, hogy egy lány, aki most már huszonekötő, 14-15 éves kora óta járt ide, és nagyon sok mindent végigcsináltunk vele. Ő egy ilyen jó gyerek, elképesztő családi háttérrel, de olyan mértékig szorongó, az első években nem szólalt meg. Ha megszólalt, akkor is, „bocsánat, hogy élek”. Leérettségizett, utána elment egyetemre, és meglépte azt, hogy amit először választott, arról el tudta dönteni, hogy ez nem oké, átment egy másik szakra, és most önkéntesként dolgozik itt.

Nem tudom, hogy melyik a releváns történet, hogy oké, elkallódik, rossz élethelyzetbe kerül, de visszaszól, vagy egyenesbe jön és önkénteskedik?

Sokan mondják, hogy biztonságban érzik itt magukat. Azt a szót is rengetegen használják, hogy itt nyugalom van. Mert mindenhol máshol zaklatják, otthon, iskolában. Mindenhol stressz, meg elvárások. Régen egyébként kilencig voltunk nyitva, most három-négy ember van itt este, akik maradnának hajnalig. Meg az is érdekes, hogy nemrég készültek ezek a graffitik kinn a folyosón, egy foglalkozás sorozaton, a kínai gyerekek kiírták, hogy „family”. Ők úgy élik meg, hogy ez itt a család.

Szóval, szerintem nagyon fontos úgy csinálni egy közösséget, hogy hagyni, hogy ők csinálják. Tehát nem úgy, hogy kitalálom, hogy „én most közösséget fejleszték”. Én ezt próbálom képviselni. Az a szlogenünk, hogy „Jó itt lenni”. És azért jó itt lenni, mert te itt lehetsz, anélkül, hogy bármit tenni kéne. Van pár közös működési elv, amit be kell tartani, ezek az együttélési elveink. Nem azt fogalmaztuk meg, hogy mit nem lehet csinálni, hanem azt, hogy mit lehet. És a közösségépítésnek szerintem ez a lényege: rájuk bízni. A gyerekek abszolút közösségi lények, nem jó kedvükből lesznek magányosak...

WITTMER-BESZE ERIKA

Kommunikáció és magyar szakon végzett a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, majd újságírói ambícióit a hátrányos helyzetű középiskolás fiatalok magyartanítására cserélte. A rövid kitérőnek szánt időszak tizenkét tanévig tartott, s többek között egy gyógypedagógusi diploma és két tankönyv lett az eredménye. Közben az iskola és a hozzá tartozó, gyakorlati oktatással foglalkozó cég kommunikációs vezetője lett, ezt követően a Katolikus Karitászs országos központjának sajtójáért felelt. Egyházi sajtósként segítette az ifjúsági világtalálkozókat (Madrid, Krakko, Lisszabon), a 72 óra kompromisszum nélkül önkéntes akciót, valamint Ferenc pápa 2023. áprilisi magyarországi apostoli látogatását.